

# ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

## KÖZLÖNYE

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEL FOGLALKOZÓK  
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET IGAZGATÓ-VÁLASZTMÁNYA ÁLTAL  
KIKÜLDÖTT LAPBIZOTTSÁG VEZETÉSE MELLETT

SZERKESZTI:

**BUND KÁROLY,**

EGYESÜLETI TITKÁR.

NEGYVENEGYEDIK ÉVFOLYAM.

IV. FÜZET.

1902. ÁPRILIS HÓNAP.

MEGJELENIK MINDEN HÓNAP 15.-IK NAPJÁN.

Ara egy évre, azok számára, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek nem tagjai, 16 kor. Az egyesület azon alapító tagjainak, kik legalább 300 koronát alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat beküldése mellett ára 6 kor. Rendes tagoknak a 16 kor. évdíj fejében szintén ingyen küldetik meg.

Az Országos Erdészeti Egyesület időközönként megjelenő közérdekű kiadványai (népszerű erdészeti ismeretek tára stb.) az előfizetési ár fejében a lap mellékleteként *ingyen* küldetnek meg.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

**BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 6. szám.**

---

*A lapnak legkésőbb minden hónap 20. napjáig a t. egyesületi tagok vagy előfizetők kezeihez kell jutni. Ellenkező esetben posta-jeggyel „reclamatio” teendő*

---

**BUDAPEST, 1902.**

„PÁTRIA” IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJA

ÜLLŐI-ÚT 25. SZ. (KÖSTELEK).

# Tájékoztató.

Munkatársaink s azokká lenni kívánó ügybarátaink tájékoztatására a következőket jegyezzük ide:

Az „Erdészeti Lapok“ eddigi tartalmában nyilvánult elveket jövőre is megtartjuk, közleményeink körébe fogadjuk az erdőgazdaság összes ágainak művelésére és ismertetésére szolgáló értekezéseket s a gazdálkodás gyakorlati alkalmazására vonatkozó bármintemű tudósításokat, valamint felveszszük az erdészetet közelről érdeklő s azzal mintegy rokoni kötelékben lévő vadászati ügyeket is.

Az e lapokban megjelenő közlemények szerzői megfelelő írói díjban részesítettnek és pedig:

Egy nyomtatott ivnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást nem igényel ..... 40—48 K.-ban.

Egy nyomtatott ivnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást igényel, avagy idegen nyelvből eszközölt szabatos fordításért ..... 24—32 K.-ban.

Egy nyomtatott ivnyi oly fordításért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást igényel ..... 16 K.-ban.

Munkatársaink tiszteletdíját a szerkesztőség az év végével küldi meg, kívánatra azonban előbb is.

Azokat, kik minket lapunk feladatának megoldásában munkálatokkal támogatni kívánnak, kérjük, hogy dolgozataikat a nyomdában való könnyebb és gyorsabb kiszedhetőség végett csak egyes főlívekre, s ilyeneken is csak az egyik oldalra, mint mondani szokták, törött alakban írják. A ki cikkét úgy kívánja közölni, hogy azon *változtatás* ne tétessék: ebbeli feltételét a kézirat beküldése alkalmával szíveskedjék kijelenteni. A cikkekhez tartozó rajzok kidolgozására nézve megjegyezzük, hogy azokat sima, fehér papíron, legalább kétszer olyan nagyságban kell készíteni, mint a milyen nagyságban azokat a szerző a lapba felvételni kívánja. Ugyanilyen mértékben nagyítva kell a rajzhoz tartozó felírásokat, betűket s egyéb jelzéseket is alkalmazni. Tiszta és szép másolatokat csak hasonlóan kidolgozott eredeti után lehet várni, Kéziratok nem küldetnek vissza.

A lapunknak szánt dolgozatok bármintve ezen czim alatt küldendők: „Az „Erdészeti Lapok“ szerkesztőségének Budapestén, Lipótváros, Alkotmány-utca 10. szám“.

Öhajtjuk, hogy a magyar birodalom minden egyes vidékéről minél számosabb munkatársat birjunk, kik a körükben felmerülő erdészeti napikérdésekről, műszaki és üzleti vállalatokról, faárakról s előforduló eseményekről, habár ezek az illető helyi viszonyok közt még olyan jelentékteleneknek is látszanának, lapunknak gyors és lehető alapos tudósítást tegyenek.

## A szerkesztő.

Az Erdészeti Lapokban megjelenő közleményekről a szerkesztőség a nyomdai költségek megtérítése esetén *különlenyomatokat* is készített a szerzők számára. A nyomdai költség (füzve, de boríték nélkül) a következő:

30 példány: 16 oldalas ívenként 7 K. — fill.: 8 old. iv, 4 K. 40 fill.

50 „ 16 „ „ 8 „ — „ 8 „ „ 4 „ 80 „

100 „ 16 „ „ 10 „ — „ 8 „ „ 6 „ 60 „

Zöld borítékkal ellátva, a különlenyomatok előállítására 30 példánynál 3 K. 60 fill., 50 példánynál 4 K.-val, 100 példánynál 5 K.-val többbe kerül.

# ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

## K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :

Az Országos Erdészeti Egyesület.

Szerkesztő :

Bund Károly.

Megjelenik minden hónap 15.-én.

Negyvenegyedik évf.

IV. füzet.

1902. április hónap.

Előfizetési díj egy évre 16 kor. Az Országos Erdészeti Egyesület oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 16 kor. évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Azok az alap. tagok, kik 300 kor.-nál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árért járathatják.

—✚— Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapeston, Lipótváros, Alkotmány-utca, 6. szám. II. emelet. —✚—

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek.

### Hazánk házi faipara.

Irta: *Gaul Károly*, a budapesti állami felső ipariskola tanára, műegy. magántanár.  
(Befejező közlemény.)

#### II. Következtetések és javaslatok.

Hogyha fával dolgozó háziiparunk állapotán egyéb alapos támasztó pontok híján csak azon 20 évi időszakon át, a mióta e sorok írója a faipar iránt behatóan érdeklődik, végigpillantunk, úgy találjuk, hogy a forgalom nagysága tekintetében némely ága ennek az iparnak emelkedett, némelyike izlésben, technikai és szerkezeti irányban fejlődött, sőt a házi faiparnak új, addig nálunk nem is létezett ágai honosodtak meg, más ágai ellenben hanyatlottak.

Általános hanyatlást tapasztalunk a már említettek szerint a *faedények* készítése terén. Más helyen erre vonatkozó konkrét példákat említettünk fel. Az összes faedényipar

hanyatlására vonatkozó számadatokat az ide vonatkozó statisztika híján természetesen nem adhatunk.

Ennek a hanyatlásnak egyik főoka a nyers faanyag nagymértékű megdrágulása. Ezen természetesen nem segíthetünk. Ez folyamánya a közgazdasági életben észlelhető folytonos átalakulásnak. A mi kárára van itt a háziiparosnak, abból hatványozott mértékben van haszna a közgazdasági társadalom más rétegeinek, a nagy köznek, az egész államnak. Minden közgazdasági tüneménynek meg van a maga ideje. A faedények házi iparának a fa- és erdőpusztításon alapult virágzásának az ideje lejárt és nem is fog többé feltűnni, sőt évről-évre jobban fog hanyatlani. A közlekedés fokozatos fejlődése egyrészt lehetővé teszi az erdő termékeinek jobb értékesítését, másrészt pedig az erdőtörvény és ennek végrehajtása meggátolja az eddig nálunk sok helyen üzött és épen a faedényipar virágzásának föltétele gyanánt szerepelt rablógazdaságot az erdőben.

Hogy mily nagymértékű ennek a két tényezőnek a befolyása a faedényiparra visszas értelemben, mutatja például az a körülmény, hogy a fölvidéknek egy megyéjében a rocska (veder) ára, a mely még körülbelül 20 éve 100 darabonként 17 frt, 10 évvel ezelőtt 15 frt volt, azóta folytonosan emelkedik olyképen, hogy ez az évi emelkedés legalább is 1 frt. A tiszolczi és környékbeli, a bakabányai, a bártfai és általában a messzebb fekvő fölvidék faedénye mai nap már oly drága, hogy a fővárosi kereskedésből egészen kiszorult. A közelebb fekvő megyék uralkodnak mostanában itt a helyzeten a vasuti fuvarbér különbözetei folytán.

Sőt a nagy férőiséget elfoglaló kész edényekre eső magas vasuti fuvarbérek néha lehetővé teszik még

azt is, hogy a helybeli pintérek az aránytalanul olcsóbban szállított deszkaáruból és fenyő tűzifából készített árujokkal az erdőben, illetőleg annak szélén dolgozó háziiparosokkal versenyezzenek.

A fölvidék faedényei már csak a szekérszállítással megközelíthető piacokon találnak kielégítő árra. Azok a faedénynyel magasan megrakott szekérsorok, a melyek a felvidékről, Kolozs- és Hunyad-megyékből még a 70-es években, sőt még a 80-as évek elején is felkeresték az alföldi országos vásárokat, mai nap már mind ritkábbak, mert a faanyag drágulása és egyéb az olcsó fuvarozást visszásan befolyásoló körülmények még az alföldi kádárnál is lehetővé teszik a házi iparossal szemben a versenyt.

Nagy versenytársa a faedénynek, — kivált a kisebb méretűnek — a zománczos vaspléh- és a cinkpléhedény, a melyeknek gyártása hazánkban az utolsó évtizedben szép fejlődésnek indult.

A nagy városokban és bizonyos iparüzemeknél is, a hol nem annyira a vásárlandó tárgy beszerzési árára, mint inkább annak tartósságára, könnyű jókarban tartására és csinosságára néznek, szintén hatalmas versenytársa támadt a fenyőfaedénynek az ugyancsak a fenyőfából készült hirschwangi (A.-Ausztia) *sajtott faanyag*-edényekben.

A székelyföldi faedényipar hanyatlásának okait részletesen már más helyen ismertettük.

Hogy ezen nem lehet segíteni, az már az eddig felsorolt okokból könnyen belátható.

A Székelyföldön azonban az ipari foglalkozás a természeti viszonyok következtében a nép életföltételei közé tartozik. Gyáripari alapításokra cenztrális munkaszervezettel a Székelyföldet alkalmatlannak tartjuk. A székely egy

évezreden át élt függetlenül bércei között és főképen erdő- és mezőgazdasággal kereste meg mindennapi szükségletét. A megszokott szabadság a mai generációnak és valószínűen még a következőnek is annyira a vérében van, hogy ezt éppenséggel nem egyeztetheti össze a gyári munkásnak lekötöttségével. A székely csak azt a mechanikai munkát szereti és végzi nagy ügyességgel, a melynél ideje és az alkalmazott technika fölött szabadon rendelkezik. Ilyen volna a kisipari, de még inkább a háziipari foglalkozás. Hiszen az egyéni szabadság a háziipar létalapja. Azonban mai nap a kisipari foglalkozás is — a művészi ipartól eltekintve, — már csak többé-kevésbbé tömeggyártási vagyis kisgyáripari szervezettel bír a nagyipar mellett fönnállani. Ehhez hiányzik a székelyben még a kellő ideirányuló nevelés, az üzleti tapasztalás és tágabb értelemben véve a tőke is; nagy baj az is, hogy a román határ el lévén zárva, a Székelyföld ez idő szerint világforgalmi tekintetben zsák-utcza. Messzire fekszik így azoktól a valamire való fogyasztó-piaczoktól, melyeken azokat az árukat, a melyeket az ő természeti viszonyaiból kifolyólag egyelőre gyárthatna, el tudná helyezni.

*A székely nép bajaira egyetlen gyógyítószernek a vállalati alapon nyugvó, mondjuk a faktor-rendszer szerint szervezett háziipart tartjuk.* Eltekintve a len-, a pamut- és a gyapjuszövőipartól, a házi faipart ilyen alapon szervezve nagyon életképesnek tartjuk ezen nép körében. Oly faháziipart értünk ezalatt, a melynél a román határhegység, sőt részben a Hargitán is még nagyobb mennyiségben található kiválóan finom luczfenyőanyagoknak nagy szerepe van.

A vonóhangszer-ipart, a hegedűkészítést értjük ezalatt, a melyhez hozzácsatlakoznék később az a sokféle mechanikai hangszer, a mely a világforgalomban szerepel.

Sajnálja az ember azt a remek, finom luczfenyőfát (szemerkefa), amelyet eddig tömegesen pocsékolva, durva kádra, dézsára és kártyusra dolgoztak föl. Megjegyezzük, hogy a székely népben meg van a zenei érzék is.

Hogy a hangszeripar mennyire alkalmas háziipari üzemre, példák erre a terjedelmes Vogtland, Marktneukirchen, Adorf és a szomszédos cseh terület Graslitz és Schönbach központokkal valamint a felső bajor Mittenwalde és a francia Mirécourt, mely vidékek az egész világot ellátják a közönséges és középfinom, sőt néha finom hegedűkkel is, valamint a sokféle egyéb hangszerrel.

Arra való vállalkozó és *kivételes erdőértékesítési politika*, a melylyel az ilyen faháziiparok a Székelyföld finom faanyagát biztosítanák, boldogul tehetne néhány ezer székely családot, sikert biztosítana a vállalkozónak és a mainál sokszorosan jobb értékesítést nyújtana az ottani erdőbirtokosoknak. Az állam pedig kamatostul kapná vissza az aránylag csekély befektetési tőkét.

\*

Mint a faedényiparnak, úgy a *szitakéreg-háziiparnak* is lassan-lassan letűnik az ideje, még pedig kizárólagosan az anyag drágulása miatt, a mely nem engedi meg azt, hogy hazai kávasaink a krajnai, a cseh és bukovinai iparosokkal sikeresen versenyezzenek.

Nagy mértékben versenyeznek a mi szita- és rostakávéinkkal a krajnaiak, nevezetesen a szt.-georgeni luczfenyő- és a reifnitz-soderschitz-i és gottschee-i bükkfakávékéreg-készítők. A verseny kétféle értékesítés révén nyilvánul. Egyrészt eladják az ottani kávasok a kérget bécsi és magyarországi gyárosoknak és kereskedőknek, másrészt szekérre rakva viszik Horvát-Szlavonországba és

onnan az ország déli megyéin át a magyar Alföldre és keletre, sőt kész rostával és szitával is eljárnak hozzánk házalni. Nagy forgalmuk van ezeknek még a soderschitzi vásárokon, a hol a kereskedők áruikat összevásárolják.

A cseh szitakéregkészítés Aussergefild, Obermoldau és Tusset cseherdőbeli községekben folyik és abban a nagy támogatásban részesül, hogy a „Deutscher Böhmerwaldbund“ a gyártmányokat mindenféle más áruval együtt átveszi, értékesítés céljából kiállításokat rendez és azok eladását a világpiaczokon irányítja. Innen magyarázható, hogy aránylag magas faárak mellett a cseh szitakávas mégis föntartja magát, bár csak 0.7—0.9 korona napi keresete is van.

Erős versenytársa a hazai szitakéregnek még a mostanáig elég olcsó faanyaggal dolgozó bukovinai háziipar is, a mely abban a kedvező helyzetben van, hogy ezt az árut okos fuvarbérpolitikából kifolyólag olcsón tudja Németországba szállítani.

A szitakéreghez szükséges luczfenyőfa most már széles Európában fogyófélben van, a mi maga után vonja ugyan a gyártmány árainak emelkedését is, de az emelkedés még mindig nincsen arányban a faanyag árával, kivált, ha számításba vesszük a sok hulladékot és azt, hogy ugyanezt a faanyagot (kész árut érve) köbméterenként kevesebb hulladék mellett 100—110 kor.-val értékesíthetjük mint hegedűfa s ennek 2—4-szeresével (löbbsz hulladékkal és munkabérrel) zongorafenék alakjában. Hozzá jön még az is, hogy a luczfenyőfát itt alig pótolhatja másféle anyag.

A szitakéreg árai 1898-ban Háromszékmegyében pl. a következők voltak:

Rostakáva, 8 arasz (1 arasz = 220 mm.) hosszú és 6" (158 mm.) széles, páronként (azaz 40 levélből álló

gyűrű és 40 levélből álló „ráf“) 9 kor.-val keltek el, míg az előbbi években ezek rendes ára 5·60 kor. volt.

Az  $5\frac{1}{2}$  araszos szitakávának párja  $5\frac{1}{4}$ ” szélesség mellett és összesen 60 levéllel 5·60 kor.-val, a „biricsó“, — vagyis a  $6\frac{1}{2}$  arasz hosszú és  $5\frac{1}{4}$ ” széles és 40 levélből összeállítottnak az ára szintén 5·60 kor. volt. Az ugynevezett „ordinare“ 8 araszos és  $4\frac{1}{4}$ ” széles áru 40 lemezzel, a mely csak Erdélyben szerepel, — 3·60 kor.-nyi árt ért el. (Ennek nincsen ráfja.) A *butár* néven ismert és 6, 8, 10, 15” hosszú káva ez időben nem szerepelt.

Egészben véve az erdélyi finom anyagból készült szitakávának az ára 30—40%-kal emelkedett két év leforgása alatt. De mindennek ellenére sem képesek az ottani iparosok ezt az árut az illető erdőségek zárlatba vétele és az anyag magas ára miatt otthon készíteni, hanem átmennek a szomszédos Romániába és ott gyártják.

A szitakéreg külforgalmát hazánkra vonatkozólag abból ítélni lehet meg, hogy 1898-ban 3,543 q-t 106,290 kor. értékben hoztunk be és csak 626 q-t 20,658 kor. értékben vittünk ki, mely kivitelünk azonban 10%-kal értékesebb, mint az importált, főképen krajnai szitakéreg.

\*

A *zsindelygyártás* nálunk kétféle szervezet mellett eléggé kifejtett ugyan, de mindennek ellenére elég bőséges arra való faanyag mellett is Galiczia és Bukovina nagymennyiségű zsindelyt szállít az országba. A külkereskedelmi forgalom statisztikája szerint 1898-ban 637,000 kor. értékű, vagyis hozzávetőlegesen 21,232 ezer darab zsindely jött be.

Miként fokozzuk a zsindelygyártást? Meg kell könnyíteni a nyersanyag beszerzését, a mennyiben ezt más

nemesebb czélokra és jobban nem értékesíthetjük. Lehetőséges ez főképen a forgalomtól félreeső vidékeken. Biztonságunk továbbá a lehetőség szerint olcsó fuvarbéreket az említett osztrák versenynyel szemben, a melynek olcsóbb anyaga és kisebb indirekt adója mellett, épen a vasuti fuvarberek teszik lehetővé a versenyt itt az országban. Végül kívánatos volna a munkakiosztást és az értékesítést vállalati pl. közvetítő rendszer alapján rendszeresen szervezni. Az a nézetünk különben, hogy a zsindegyártás, bár a jelenlegi fogyasztás mellett is sok ezer ember megszerezhetné vele mindennapi kenyerét, mégis nem tulságos messze jövőben erősen csökkenni fog. Ennek oka egyrészt a a zsindegyfedél tűzveszélyes volta, másrészt az a körülmény, hogy a közlekedés és Európa iparának fejlődésével a faanyagot a jövőben sokkal magasabb áron fogják más módon értékesíthetni, semkogy a zsindegy a már ma is veszedelemes versenyt a cserépszindegylyel ki bírná. A fazsindegy ugyanis meglehetősen nagy mennyiségű faanyagot fogyaszt, a mennyiben 1000 darab készítéséhez minőség és méretek szerint  $1.5-3.5 m^3$  rönkö-faanyag kell. Habár a zsindegykészítésre használt faanyag gyakran többé-kevésbé hulladékszámba megy, mégis nagyon kevés az egy köbméterre eső egységár.

\*

*A gazdasági eszközök gyártása* terén általában a fejlődés a jövőben is még mindig fokozatos lehet, egyrészt a mindinkább belterjesebbé váló hazai mezőgazdaság fokozódó szükséglete miatt, másrészt ezeknek a cikkeknek főképen Német- és Olaszország felé lehetséges kiviteléből folyólag.

A fejlődés két irányban lehetséges: mint speciális tömeggyártási gyáripár, a mint már is Nyugat-Europában

és Észak-Amerikában számos telepen előfordul és pedig azoknál az áruknál, a melyeknél az aránylagos fafogyasztás nem tulságos nagy pl. a legkülönbefélebb fanyeleteknél. Fejlődés lehetséges és lesz azonban a gazdasági eszközök háziipara terén is. A nagyobb szabásu gyári vállalatok ugyanis csak egyes czikkeket készíthetnek sikeresen, a mint azt fentebb jeleztük, mert a helyhez, nevezetesen a fontosabb forgalmi utakhoz kötött gyár nem keresheti fel a sok anyagot pazarló tárgyakhoz szükséges olcsó faanyagot a távoli erdőben, s a nagy költség miatt az ezekhez szükséges nyersanyagot nem szállíthatja a gyárhoz.

Igy pl. nagy ritkaság, hogy oly országban, melynek egyes vidékein még sok az olcsó faanyag, valamely gyár lapátokat, és favillákat, talicskákat stb. a háziiparossal versenyre kelve gyárthatna. Bármiként is fejlesztjük közlekedési eszközeinket, bármiként is építjük ezeket egyszerűségi szempontokból keskeny vágányu vasutaknak, jó köz- és erdei utaknak, ez a fejlődés sohasem lehet olyan rohamos, hogy a gyáripar ezen a téren a háziipart a következő évtizedekben akár csak némileg is háttérbe soríthatná. Hozzájön még ezeknél a nagyrészt hasított anyagból készülő tárgyaknál, hogy az itt nagy szerepet játszó szilárdságot csakis a kézimunka, a gép azonban sohasem biztosítja.

A gépmunka szépsége a szilárdsággal szemben nemcsak nálunk, de még másutt is mellékes körülmény.

Versenyképes árut a gép csak a kerékgyártás terén készíthetne a háziiparral szemben. Ez különben oly cikk, a melyet legalább egy millió korona értékben az ó-világ minden részébe szállíthatnánk akár háziipari, akár gyári uton készülne az. Tudomásunk van arról, hogy ez idő szerint is Anglia számára készletenként (4 darab) 28

koronával a székesfővárosba szállítva, nagy mennyiséget keresnek.

Gazdasági eszközökre való anyagokból, vagyis szilárdabb lombos, kiválóan bükkfából széltiben az országban elegendő van elég olcsó áron is. Az eddig alkalmazott technika is megfelelő. Ennek a háziiparnak a fejlesztésére tehát csakis a helyes munkaszervezés, a munkaszervezés és kiosztás és az áruértékesítés szervezése hiányzik. Megbízható emberek, mint közvetítő-vállalkozók kellenek tehát, a kik a háziiparosokat, mint *speczialistákat* a mezei munkák szünetelésekor rendszeresen és olyképen foglalkoztatnák, hogy azok megfelelő szorgalom mellett daczára nagy fogyasztási adóinknak akkora keresethez jutnának, hogy kedvük legyen ezzel foglalkozni.

A mezei munkák idején természetesen nem igen szabadna a vállalkozónak munkát követelni, mert a háziipar az előbbivel a versenyt nem igen győzi. Tudunk esetet, hogy még eddig kiválóan háziiparral foglalkozott vidéken, a hol a mezőgazdaság a természeti viszonyok folytán nem nagyon fényes körülmények között van, a háziipar az utolsó években teljesen elpusztult, mert a mezőgazdaság (még az állatok téli ápolása is) feltűnően nagy béreket fizet. 1·40 kor. napszám, háromszori husétel, szeszes-ital és két 14 filléres csomag dohány naponként akkora kereset, a melyet a háziipar, de azon a vidéken még a mezőgazdaság sem bír el, pedig az illetékes hatóság és gazdák szerint ott ez a napi bér.

A nyersanyag beszerzését a háziiparosra kellene bízni. *Megfelelő tarifapolitika, vidéki háziipart fejlesztő egyesületek, egyes lelkes, munkaszervező és hozzáértő vezetőemberekkel, és tisztességes vállalkozók együttesen sokat lendíthetnének a gazdasági eszközök háziiparán.*

A gazdasági eszközök terén a külföldi verseny alig számbavehető. Csak Morvaország keleti kerületeiből — a hol ez az ipar szépen virágzik (W. Mesteritsch, Holleschau, Göding stb. kerületei) — kerül ilyen áru hazánkba. De vajjon megelégszik-e a mi népünk némely cikk készítésénél 50—70 fillérnyi napi keresettel, mint a morva? Van azonban eset, hogy a morva háziiparos 1.20—1.50 kor.-t is keres napjában, ott a hol áruját a közel környéken levő fogyasztónak közvetlenül eladhatja vagy a hol a közvetítő kereskedő humanusabb ember.

Természetesen oly állapotok a közvetítő kereskedésnél, a minők mai nap néhol találhatók, hogy a helybeli korcsmáros és boltos az árut csak késő tavasszal vásárolja, „a midőn a parasztnak a szűszéke vagy padlása már üres” és a midőn azt „minden áron” adja (egy ilyfajta kereskedő saját szavai), a midőn már nagy számlája van a falusi embernek pálinkára és egyebekre, ilyeneket nem szabadna megtűrni.

Ép oly kevésbé szabadna megtűrni azt az esetet, hogy 700—800 munkáslakossal bíró községben öt korcsma legyen.

*Fogyasztási és anyagbeszerzési egyesületek* — ha másképen nem lehet, kényszer mellett felállítva — a minők hazánk némely községeiben már vannak, további eszközök lehetnének a szegény faháziiparosok boldogulására.

Hogy mily szépen megélhet a nép a gazdasági eszközök háziipari uton való készítésével hegyes-erdős vidéken, főképen akkor, a midőn a család serdült tagjai is közreműködnek, mutatják a következő adatok:

A szomszédos morva kerületekben egy-egy munkásra, ha csak a mezei munka szünetelésekor dolgozik, gazdasági eszközök készítésénél a következő kereset jut évenként:

Trebitsch kerületben 110 kor. Göding kerületben, Neu-Lotha községben kb. 300 kor., Javornikban 524 kor., Velkában 224 kor. stb. Ez adatok az utóbbi évek egyikeiből valók.

Szakoktatás a mi népünknek csak kivételesen kellene, mert szerszáma és technikája, mint már említettük, ebben a munkakörben jó.

Ilyen oktatásról csak akkor lehetne szó, ha a néppel új cikket akarnánk készíttetni. A vállalkozó vagy a kormány vándortanítója segíthetne ilyen esetben.

\*

A *fafaragás* terén néhány cikk gyártását szintén érdemes fejleszteni. Ilyenek a faczipők és fakanalak. A faragott teknő- és vályukészítés mindinkább háttérbe szorult a vele járó nagy fapazarlás következtében és mert a deszkateknyő és vályu, valamint a fémedények versenyt okoznak.

De különben sincsen okunk azon sajnálkoznunk, hogy ez utóbbi cikkek készítése mindinkább szűkebb körre szorult, mert a néha 10%-os anyagkihasználás és a végtelen csekély napszám, a mit a készítőjük megkeres, úgy sem okolják meg ennek a háziiparnak fennmaradását. Czigányon kívül alig foglalkozik ma már más munkás ennek az árunak a készítésével.

A *fakanál-készítés* is fapusztító ugyan, de a nyír- és bükkfa ezt a pusztítást még megtüri. Ugyanazok az eszközök, a melyeket az előbbi háziipari cikkeknek ajánlottunk, a kanálkészítés iparát is fejleszthetnék. Első sorban azonban kisebbrendű, de lelkiismeretes vállalkozók útján történő s munkamegosztáson alapuló munkakiosztást és áruértékesítést kívánunk ez ipar prosperálására. A kereset,

a melyet ez nyújt, ugyan vajmi csekély, de mégis csak kenyeret ad az évnek meddő munkaszakában. 100 darabonként 1—2—14 kor.-ás ár mellett egy-egy munkás legfeljebb 70 kor.-nyi keresetre viheti föl a téli időszakban.

Egy-egy ürméter fából pl. elkészíthet az iparos 1000—1200 evő- és rendes főzőkanálfélét, úgy, hogy az erdők mélyében 0.8—1.0 kor.-ért vásárolt faanyag 100 kanál után 7—10 fillérbe kerül (föltéve, hogy ingyen nem „szerezte be“ a munkás a fát). Miután pedig szorgalmas háziiparos is csak 50 darabra viheti föl a napi gyártmányt, belátható, hogy a kereset nem nagyon fényes.

A fentebb említett árak nagysága attól függ, hogy a kanalak mily nagyok és vajjon készítőjük kereskedőnél, a legközelebbi korcsmáros-boltosnál, avagy pedig házalás útján értékesíti-e őket? Boltosnak eladva a szegény kanalas néha csak 20—50 fillérnyi napi keresethez jut, míg házalás útján egynéhány időszakosan házaló családtag megélése mellett 80—100 fillérnyire emelkedhetik a napi keresete.

Fejlesztésre alkalmas különleges háziipar a *faczipókészítés*. Az utóbbi években a faczipó fogyasztása annyira emelkedett, hogy a faárskereskedők alig tudnak eleget beszerezni és az árut drágán kell megfizetniök. Megbizással és áruértékesítéssel foglalkozó közvetítő itt is helyén volna, de sőt — mint egyszerű tömegcikk — nagyon alkalmas volna a géppel való gyártásra is. Háziipari uton való fejlesztése csak azokon a vidékeken volna ajánlatos, a hol már eddig is készítették.

Külföldről is jön ebből kevés áru az országba. Ennek mennyiségét azonban nem tudjuk kimutatni.

Fakanalakban volt 1898-ban külforgalmunk: 126 q. 5040 kor. (1 q = 40 kor.) behozatal és 997 q. 40,000 kor.

értékű kivitel. Kereskedelmi mérlegünk tehát viszonylag kedvező, de végeredményben véve mégis szerény terjedelmű.

\*

Az *asztalos háziipart* is fejlesztésre alkalmasnak tartjuk. Más helyen már kiemeltük, hogy e téren gyakran nem lehet megkülönböztetni a kisipart a háziipartól. A kisiparosból lett háziiparos rendszeren bizonyos fokig ki van képezve a mesterségében, tehát bizonyos kalauzolás mellett nagyon alkalmas volna jobb szerkezetű, csinozásu és alaku egyszerű tömegcikkre készítésére. Így pl. a kisszebeni asztalosok (16) határozottan háziiparosok, a kik vásárookra és fölvidéki fürdők számára nagyobb mennyiségű vörösfenyőfa butort, ágyat és szekrényt készítenek; Kolozs, Győr, (Csanak), Békés, Fehér, Komárom, stb. megyében rendszeren cizfrára faragott székeket, karosszékeket, padokat készítenek. Temesmegyében virágtartó asztalokat. Ezek csupa oly tárgyak, a melyek háziipari uton való tömeges készítésre alkalmasak. Maga a székkészítés megérdemelné, hogy némely vidéken, a hol az alapja már meg van, kézmives iskolával és helyes anyagbeszerzési és kezelési szövetkezet, valamint az áruértékesítés szervezésével fejlesztessék.

Vállalkozó itt is sokat lendíthetne egy nagyobb szabású székháziipar fölvirágoztatása körül.

A waldheimi területben Szászországban 20 évvel ezelőtt, a midőn ott tartózkodtam, több mint 4000 munkás foglalkozott szék- és ülőbutorállvány-készítéssel. Ez háziipari alapból indult ki és idővel kisipari, majd vállalati alapra, sőt egyes vállalkozóknál már a gép közreműködésével gyári színvonalra emelkedett.

Hasonló háziipart s ennek fejleményeiből hatalmas,

messze kiterjedő magasabb rendű székipart találunk Württembergben, a melynek gyönyörű gyártmányait ezer és ezer számra bámulhatjuk az évenként tartott stuttgarti „Möbelmesse“-n.

Hogy miként lehet a háziipart helyes szervezettel fejleszteni — bár nagy küzdelem árán is — mutatja az Istriában lévő kis Mariano városkának székháziipara, a hol 1800-ban 8, 1900-ban 320 asztalos volt (1400 lakos közül), a kik a mezei munka mellett az év legnagyobb részében székeket, kivételesen szekrénybutort is készítenek háziipari alapon.

Csak 1880-ban kezdte az osztrák kormány ezt a háziipart fejleszteni — szakiskolát állítván ott fel és 1885-ben közös gépműhelyvel rendelkező gyártószövetkezetté tömörítvén őket és ime az eredmény rendkívüli, a mint azt az alábbi adatokból láthatjuk:

| 1880. évben                                             | 1899. évben                                 |
|---------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
| Készítettek széket 32,832 darabot =<br>= 27,360 K.-ért. | 88,440 drbot = 143,666 koronáért.           |
| Fölhasználtak bükkfát 350 m-t a<br>30 K. = 10,506 K.    | 936 m <sup>3</sup> á 34 K. = 31,824 K.-ért. |
| Volt férfimunkás 145                                    | Volt férfimunkás 164                        |
| Volt női „ 125 } = 270                                  | Volt női „ 156 } = 320                      |
| Napi keresmény férfi 0.6 K.                             | Napi keresmény férfi 2.0 K.                 |
| nő 0.3 K.                                               | nő 0.8 K.                                   |

Végül még felemlítjük, hogy ebben a 19 évben a marianói háziiparosok 0.75 mill. drb széket készítettek, 1.3 mill. kor. értékben és ennek a gyártmánynak, 20<sup>0</sup>/<sub>0</sub>-a Magyarországra jött, 50<sup>0</sup>/<sub>0</sub>-a pedig a Kelet minden részébe ment, a mit Trieszt közelsége is elősegített.\*)

\*) A marianói székiparra nézve lásd bővebben E. L. 1901. évi VI. f. 603. o.

Ilyen székipart nálunk is meghonosíthatnánk háziipari alapon, a mely hivatva volna a közel 20 millió kor.-ra rugó osztrák butorbehozatalnak egy csekélyebb hányadát szomszédainktól elhódítani.

\*

Az *esztergályos háziipar* olyan iparág, mely sok százféle czikkeivel nálunk még nagyon is fejlődőképes, mert ez időszerint még csak csecsemőkorát éli és épen csak Nyitramegye néhány községében és Háromszékmegye egy községében látjuk már fejlettebb alakban.

Sajnos, hogy nem tudjuk a behozott esztergályos áruk értékét feltüntetni. Nagy összegre rug évenként az a pénz, a mit Ausztriában, kivált a cseh, de még a szász Érczhegységben is készített esztergált árukért kiküldünk.

Hogy mekkora a cseh esztergályos háziipar, erre nézve felemlítjük, hogy csak egymagában Tachauban és a környékbeli falvakban kerek összegben 2000 esztergályos háziiparos készít *fagombot és éjjeli mécskarikát, dobozt, babákat és konyhafelszereléseket* évi 180,000 kor. értékkel úgy, hogy egy-egy 14—16 órás munkanapra 0·8—2·0 kor. esik munkásonként. Számos az az esztergályos áruféle is, a melyet a cseh Érczhegységben készítenek, nevezetesen a háztartás, a játékszer és a műszaki szükségletek köréből. A háziipar itt már annyira fejlődött, hogy az esztergályos a padját *bérműhelyben motorral indíttatja*.

A cseh Érczhegység összes faháziipari készítménye 1899-ben kereken 0·8 mill. korona értékre rugott, mely 3000 háziiparos között oszlott meg.

Nem kisebb jelentőségű a morva gyári esztergályos ipar, a mely csak a fonó- és szövőipari szükségletekből is évenként mintegy 120,000 korona értékű árut szállít hazánkba.

Az Óriás-hegységben készülő finom diszműsztergályos áruk is néhány százezer korona értékben tódulnak Magyarországra.

*Munkamegbízás és áruértékesítés lelkiismeretes vállalkozók részéről, továbbá a munkamegosztás behozatala, a technika javítása vándortanítók és szerzőmunkások útján, továbbá kitanító munkások nevelése, ezek azok a tényezők, a melyek oly vidékeken, a hol ez a háziipar már fejlődésnek indult, üdvös hatással lennének a nép ezen kereseti forrásának kibővítésére.*

\*

A vesszőipar, nevezetesen a kosárkötés háziipari fejlesztése ez idő szerint a földmívelési miniszternek a gondja. Helyes alapon történik ez, de — a mint már előbb is említettük — a siker legfontosabb tényezőinek egyikéről a készítmény rendszeres értékesítéséről nincsen gondoskodva. E nélkül pedig az egész emberséges akció ingatag talajon épül föl. Tény az, hogy ott, a hol valami elárusítani való van, mindig találkozik vevő is. De nagy különbség az, ha a háziiparnál, annak kétszeresen szegény képviselőinél, a közvetítő kereskedés a nálunk szokott módon a falusi korcsmáros és pálinkaboltos kezébe kerül (tisztelet a kivételnek!) vagy ha a vállalkozó határozott és czélszerű föltételekkel szerződttetett, válogatott ember s hozzá még ipari és kereskedelmi szempontból *szakember* is. Első esetben a háziipar rendesen tönkremegy, a másodikban pedig fölvirágzik.

A kosárkötésre kiválóan alkalmas fűzfélék tenyésztését igaz, hogy már számos birtokos gyakorolja és az is igaz, hogy kosárkötési iparunkhoz képest még aránylag sok az elég jó vesszőanyagot termelő vadfüzes is. De mégis kívánatos volna a jövő fejlődésre való tekintettel,

új nemes füzések létesítésére is több gondot fordítani. Egy kis agitáció a birtokosok körében, a kiknél eshetőleg meg van az erre alkalmas és különben másrészt alig értékesíthető talaj, — egymagában elegendő lenne ezen a hiányon is segíteni, illetőleg az előrelátható hiányt pótolni.

Még akkor is, ha a hazai kosárkötőipar ezt az így termelt vesszőmennységet föl nem dolgozná, csak előnyös volna ez a birtokosra és közgazdaságunkra, mert a hámozott és fehérített füzvessző Európa piacain ez idő szerint annyira jó árban kel el, hogy ezek termelése a legjövedelmezőbb gazdasági foglalkozások közé tartozik.\*)

Jeleztük már, hogy a kosárkötés jórészt *művészi irányu fejlesztéséről* a kereskedelmi minster gondoskodik. Az erre felállított bellusi és békési kézművesiskolák jelesebb tanítványanyagát nagyon alkalmasnak tartjuk arra, hogy a kosárkötés terén, mint vándortanítók közreműködjenek. Hasonlóan ezek képezhetik vezetőelemét a kosárkötési iparnak oly helyeken, a melyek ebben a tekintetben góczpontoknak készülnek alakulni.

Hogy mennyire fejlődhetik ez az ipar a kellő előrelátás és körütekintés mellett, a mikor t. i. az áru első sorban megbízható vállalkozók kezébe kerül, tapasztalhatni az osztrák (Rudnik) és a német (Lichtenfels és Coburg) kosárkötő iparnál, a mely terjedelem tekintetben az első a világon és egész Európában dominálja a piacot. A múlt század 80-as éveiből ott szerzett adatok szerint a lichtenfelsi kerület egymagában 6—10 millió marka között hullámzó áruértéket forgat nagy közvetítő kereskedői segítségével. A közvetítő rendszer Lichtenfels kerületében azonban a túlzásba megy. A háziiparos (Heimarbeiter az ottani

\*) A nemes füzék telepitésére vonatkozólag lásd Erdészeti Lapok 1892. VII. 456. old., 1892. XI. 816. old. és 1900. VIII. 707. old.

neve) a megbízó vállalkozótól nemcsak az összes nyersanyagot, hanem még összes élelmiszerét és általában a háztartásban szükséges tárgyakat és anyagokat is kénytelen megvenni, úgy, hogy a függési viszony tulságosan szorossá vált. A háziiparosok keresete ezen a vidéken elég kedvező. Finom munkával foglalkozó férfimunkás az ott szokásos 15 órás munkaidő mellett hetenként 20—24 márkát keres, sőt még a gyermekek is 2—4 márkára viszik föl.

Virágzó kosárkötő háziipara van még a francziáknak, de csakis a fényüzési cikkekben; hasonlóan az olaszoknak ülőbutorokban. Kíváncsok volna, hogy nálunk is, a midőn némely vidéken a kosárkötés terén már góczpontok alakultak, a munkamegosztás elvét kezdenék lassanként meghonosítani, mert gyorsabb menetű fejlődést az izlés, az áru jósága és versenyképessége tekintetében csakis így érhetünk el. Meghonosodott ez az elv már pl. Apatinban, a hol a szövetségzet létesülése folytán könnyebben érvényesülhetett.

Gazdasági héjas vesszőkosarak, szénszállító, háztartási nagyobb kosarak, bevásárlási kosarak és bölcsök, vesszőbutorok és szövet s paszománydiszítéssel fölszerelt fényüzési cikkek képezik főképen a munkamegosztás alapját ebben az iparágban.

Kosáriparunk állapotáról, mint forgalmi cikkről, némi fölvilágosítást nyújt a következő összeállítás, a mely a külkereskedelmi forgalom 1898. évről szól:

| T á r g y              | B e h o z a t a l |         | K i v i t e l |         |
|------------------------|-------------------|---------|---------------|---------|
|                        | Mennyiség         | Érték   | Mennyiség     | Érték   |
|                        | q                 | K       | q             | K       |
| Kosáráru               | 2,313             | 370,080 | 1,772         | 212,640 |
| Gyermekkosci és bölcso | 2,153             | 172,240 | 30            | 2,400   |
| Fűz vessző             | 1,492             | 3,576   | 4,547         | 136,410 |

A kosáráru behozatala tehát csak 157,000 kor.-val haladja meg a kivitelt. A behozott áru azonban kivétel nélkül finomabb osztrák, német és francia, a kivitel pedig közönséges kosár volt, a mi már az áru becslési árának különbségéből (150 és 120 q-onként) is kitűnik.

*Gyermekkocsikban* alig van még iparunk. E téren Ausztriából van tekintélyes behozatalunk.

A *fűz vesszőforgalom* viszonylag Magyarországnak kedvez, absolute véve azonban a parlagon heverő és ennek tenyésztésére alkalmas területek nagyságához képest a kivitel kevés. Kivitt árunk minősége jobb (1 q = 30 kor.) mint az Ausztriából behozott (1 q = 24 kor.).

\*

A *nyir seprők* háziipara is fejleszthető még. E téren már meg van a közvetítő kereskedői szervezet, a mennyiben az ország több helyén vannak gyűjtőkereskedők, a kik a nagy fogyasztókkal és a háziiparosokkal összeköttetésben állanak és a kivitelt is irányítják.

Mily mértékben lehet egy ilyen, nagy terjedelméhez képest olcsó áru a vasuti fuvarberek drága volta mellett is kiviteli cikk, abból következtethetjük, hogy 1898-ban 9234 q-t szállítottunk belőle 597,376 kor. értékben ugyancsak kizárólag Ausztriába, mivel szemben 94 q. 7,320 kor. osztrák behozatal áll a morva kerületekből.

Kíváncsinos volna, hogy az érdekelt vállalkozók a háziiparosoknak megfelelő mintákat ossztanának ki és ezzel oda hatnának, hogy azok csakis jobb árut készítenének. mert csak ez bírja el a szállítási költséget és az esetleges vámot. Mennyire selejtes még ez az áru nálunk az osztrákhoz képest, erre példa, hogy az osztrák a mienkhez képest 25%-kal drágább.

Lehetségesnek tartjuk, hogy ezt az árut még a vám-  
külföldre (Német-, Olasz- és Görögországba) is kivigyük.  
Rendszeresebb vállalati szervezet kellene e téren, ha szük-  
séges a kormány erkölcsi és némi anyagi támogatásával.

\*

Eddigi tárgyalásaink folyamán több helyen volt alkal-  
munk új háziipari cikkek készítését is javasolni. Az ide-  
vonatkozókat még a következők felsorolásával egészítjük ki.

A *faragóipar* terén már a többször megkísérlett  
művészi irányu *naturalisztikus faragványok* készítését a  
berni „Oberland“ és Oberammergau izlésében, vállalati  
alapon lehetne kisebb mértékben, vagyis legfeljebb egy-  
egy vállalkozó útján az ország két helyén meghonosítani.

A *forgácsiparok* körében a háncs- és forgácsszövet  
(Sparterie) és a hánccsapucs adna érdemleges új cikket.  
Nagy mennyiségű hánccsapucst hozunk be évenként  
fürdőpapucsnek Csehországból. Az ezekhez való anyag is  
meg van nálunk (hárs és nyár) és a cikkek árai a viág-  
forgalomban is oly kedvezők, hogy a nő 1·0—1·6 kor.-t, a  
férfi 2·0—2·5 kor.-t, a gyermekek 0·4—0·6 kor.-t keres-  
hetnek vele naponként.

Északkeleti Csehország néhány községében 3,400 lélek  
foglalkozik a forgácsszövet és az ebből készülő férfi és női  
kalapok, faliszőnyegek stb. és a papucskok készítésével és  
évenként 2·0 millió korona értékű árut készít, a melyet  
derék vállalkozók az egész világon eladnak.

A *játékszerek iparának* meghonosítása is még mindig  
vár az arra hivatott vállalkozóra.

Tudvalevőleg eddig minden ideirányult kísérlet meg-  
híusult, mert nem vállalati alapból indult ki. Pedig csak

a fából készült játékszerekért ment 1898-ban 1.375,000 kor. érték főképen Ausztriába és Németországba.

*A gyermekkocsik alja kerékkészlettel és ezek a kerekek* magukban véve is kitűnő forgalmi cikkek, nemkülönben a krétával és masszával bevont, a furnirozott és fényezett és végül az aranyozott *keretléczek és keretek* is alkalmas háziipari cikkek.

*A fogpiszkáló* oly jelentéktelennek látszó tárgy és mégis néhány száz családnak nyújthatna kenyeret, ha csak a hazai szükségletet fedeznék. Legjobb anyaga, a fái zánót és a kecskerágó elég gyakori nálunk.

*Az esztergályos ipar* köréből a már említetteken kívül a hordócsapokat, hordódugókat, a kefefákat és nyeleket, a fagombokat, a fapipákat és szipkákat említjük még mint olyan árukat, a melyek tömegesen kerülnek Csehországból és általában Ausztriából hozzánk.

*A parafadugó* készítésére a magyar és horvát Karstvidék volna hivatva. Fiumén át aránylag olcsón lehet behozni a nyers parafát és ott a jórészt keresetnélküli horvátnép, a mely jelenleg Magyarországra jön erdei munkára, vagy pedig Amerikába megy gyári munkásnak.

Hogy mily jelentőségű ez a cikk, mutatja az, hogy az 1898-ik évben 4,382 q-t hoztak belőle Magyarországra 1.621,340 kor. értékben.

Távolról sem meritettük még ki ezek felsorolásával azokat a tárgyakat és áruféléket, a melyeket a magyar faháziiparos készíthetne, de nincs is szándékunkban ezeket mind felsorolni.

Ha a magyar háziipar fejlesztésére az illetékes tényezők komoly akciózt akarnának indítani, megbecsülhetlen értékű volna egy háziipari cikkekből álló gyűjte-

ménynek felállítása a székesfővárosban. A faipari csoportot két részből képzeljük egybeállítva.

Az itt számbajövő külföldi cikkekből esetlegesen a munkafolyamatot és a háziiparos eladási árait is feltüntető, folytonosan változó gyűjtemény volna az egyik osztályban; a hazai áruk, szükségsszerint szintén fel-fel ujitva, képeznék a második csoportot.

A tárgyak ára, az évenként egyes vidékeken készíthető mennyiségek, az illető tárgy fuvarbére a készítés helyétől számítva, legalább a székesfővárosi viszonylatban nyilván volna tartandó.

Ez a gyűjtemény a kereskedelmi muzeumnak kellő gondos vezetése mellett egyrészt bármely pillanatban áttekintést nyújtana valamely áru készíthetőségéről, az értékesíthetőségéről és szállíthatóságáról, valamint az illető iparág fejlődőképességéről, másrészt pedig alkalmat nyújtana megbízható vállalkozók szerzésére.

A vállalkozó csak tapasztalat, meggyőződés és számítás alapján vállalkozik, ezek alapját tehát ily uton előzékenységgel fel kellene ajánlani.

A gyári alapon nyugvó [háziipar fejlesztéséről itt csak néhány szó álljon. A gyári ipart is — többnyire nagy áldozatok árán — fejleszthetjük mesterségesen. Teljesen egészséges fejlődést ennél csak akkor tapasztalunk, hogy ha természetes föltételekből indul ki és főképen, ha a szükséglet föltétele meg van. A gyári alapon álló háziipar, mint a gyáriipar függvénye, — ott a hol az előbbi fejlődik, — magától fog fejlődni.

Fejlődőképes gyári üzemmel kapcsolatos házi faiparoknak tartjuk a már létező néhány iparágon kívül még a közönséges székkészítést és az esernyőbotkészítést. Mind-

kettőnél nagymértékű munkamegosztást fogantatosíthatunk, ez pedig az ily ipari szervezetnek első feltétele.

\*

Javaslatainkat összefoglalva a következőket ismételhetjük.

A házi faiparnak vannak olyan ágai, a melyek többé már nem fejleszthetők, vannak fejleszthetők és vannak olyanok, a melyeket még csak meg kellene honosítani.

A fejlesztés leghathatósabb eszközeinek tartjuk:

1. A már nálunk készülő és a még nem készülő, de meghonosításra érdemesnek vélt külföldi háziipari áruk egy-egy mintagyűjteményét, az áruk forgalmára döntő befolyással levő adatok nyilvántartásával;

2. külön a háziipar fejlesztésére kirendelt központi hivatal szervezését, a mely ez idő szerint a m. kir. kereskedelmi muzeum képében meg van;

3. minden megyében egy-egy a háziipar fejlesztésével foglalkozó bizottság szervezését, a melynek titkára szakember és esetleg külön erre kinevezett hivatalnok legyen;

4. egyes vidékek faháziiparának fejlesztése szerződéses vállalkozókra bízandó;

5. a hol szükségesnek mutatkozik a házi faipar fejlesztése céljából vándortanítók küldendők ki, eshetőleg tanítási- és mintaműhelyek vagy kézműves iskolák állítandók föl;

6. kedvező viszonyok esetén a háziiparosok egyessésséne fogasztási, anyagbeszerzési, esetleg gyártási és áruértékesítő szövetkezetekké;

7. a hol szüksége mutatkozik, alkalmaztassék egy a házi faiparnak kedvezőbb, kivételes erdő-illetőleg faértékesítési módozat és hasonló vasuti és hajózási fuvarbérpolitika.

Ime, ezek volnának azok a javaslatok, a melyek alapján nézetünk szerint oly időszakban, a midőn az élet fenntartásához szükséges kereset híján, évenként ezer és ezer szorgalmas munkás vándorol ki Amerikába, Romániába és Németországba ugyancsak sok ezer családnak szerény, de mégis biztos kenyeret nyújthatnánk.

\*  
\*  
\*

Érezzük és tudjuk, hogy házi faiparunk jelenlegi állásáról egészen világos képet nem nyújthattunk. Mentségül szolgáljon azonban, hogy a háziiparunkra vonatkozó azokat az adatokat, a melyek ezt lehetővé tennék, eddig a megfelelő alapossággal nem gyűjtötték össze. Ha azonban a számszerű adatok hiányosak, a házi faiparunkról rajzolt általános monografikus kép mégis találó.

## A Mikolás-féle dombos ültetésről.

Írta: Téglás Károly, m. kir. erdőmester.

(Befejező közlemény.)

Gondolkozzunk csak egy kissé, hogy vajjon általában mi is a célja a dombos ültetésnek?

Nemde az, hogy a csemetekertben jó élethez szokott csemeték gyökerei ne kerüljenek mindjárt igen mostoha életviszonyok közé, hanem legyen módjukban a dombok jó földje által biztosított tartalék-táperő segítségével hozzá szokni, hozzá erősödni a rossz talajhoz s legyen idejük abban elfoglalni azt a tért, a mely további megélhetésüket biztosíthatja. Ebben a törekvésben segíti őket a domb nemcsak addig, a míg a domb alakja megmarad, hanem továbbra is, mert ha az ültetés helyesen végeztetett (a mit fel kell tételeznünk), akkor az összerokkanó domb